

การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและ เทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

Social Development Through Upgrading Products of Ban Khok Sawai Community With Innovation and Technology Based on the BCG Economic Concept

กาญจนา เถาว์ชาลี^{1*}, ศรีณย์ ศิลาเนน², พงษ์พันธ์ พึงตน³, และ วิไลวรรณ งามฉลาด⁴
Kanjana Thaochalee^{1*}, Sarun Silanen², Pongpun Puington³, and
Wilaiwan Ngamchalad⁴

¹⁻⁴มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat
University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : kanjana.t@srru.ac.th

DOI : 10.14456/jasrru.2025.33

Received : March 31, 2025; Revised : May 22, 2025; Accepted : May 30, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวาย ตำบลท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ ผ่านการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน โดยเน้นการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ปลา เห็ดป่า และ สมุนไพร พร้อมพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน ทั้งนี้ โครงการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของชุมชนในตลาด วัตถุประสงค์สำคัญประกอบด้วย (1) การบูรณาการองค์ความรู้ระหว่าง มหาวิทยาลัยกับชุมชน (2) การสร้างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (3) การพัฒนาและส่งเสริม กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ กระบวนการศึกษาเน้นการปฏิบัติจริง โดยดำเนินกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ การสำรวจภูมิปัญญาในชุมชน การพัฒนาอาชีพผ่านการแปรรูปวัตถุดิบ และการถอดบทเรียนเพื่อนำ องค์ความรู้ไปต่อยอด ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนสามารถผลิตสินค้าชุมชนใหม่ได้อย่างน้อย 3 ชนิด ได้แก่ ปลาสาม น้ำพริกเห็ดป่า และแหนมเห็ดป่า ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือระหว่างสมาชิก พร้อมทั้งเกิดแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ในระยะยาว คุณค่าของโครงการนี้คือการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG

คำสำคัญ (Keywords) : เศรษฐกิจ BCG, ผลิตภัณฑ์ชุมชน, การแปรรูป, การพัฒนาท้องถิ่น, นวัตกรรมชุมชน

Citation : Thaochalee, K., Silanen, S., Puington, P., & Ngamchalad, W. (2025). Social Development Through Upgrading Products of Ban Khok Sawai Community With Innovation and Technology Based on the BCG Economic Concept. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2025.33>

Abstract

This research article aims to develop community products in Ban Khok Sawai, Tha Sawang Subdistrict, Surin Province, through the integration of academic knowledge with local community participation. The focus is on processing locally sourced raw materials such as fish, wild mushrooms, and herbs, alongside designing packaging that reflects the unique identity of the community. The project is grounded in the BCG (Bio-Circular-Green Economy) model, with the goal of adding value to local products and enhancing the community's competitiveness in the market.

The main objectives are: (1) to integrate knowledge between the university and the community, (2) to establish local wisdom learning centers, and (3) to develop and promote product processing methods. The research process emphasizes hands-on, practical engagement through three core activities: surveying local wisdom, developing livelihoods through raw material processing, and extracting lessons learned for future application.

Findings revealed that the community was able to create at least three new products: fermented fish (pla som), wild mushroom chili paste, and fermented mushroom sausage. These innovations contributed to increased community income. Furthermore, a community enterprise group was established, strengthening collaboration and cohesion among members, while also creating a local learning hub for ongoing knowledge transfer.

The value of this research lies in its contribution to empowering the community in product development and fostering long-term sustainability through the principles of the BCG economy.

Keywords : BCG Economy, Local Development, Processing, Community Innovation, Community Products

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศีลาเนตร, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167–182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ชุมชนสามารถนำวัตถุดิบและภูมิปัญญาในพื้นที่มาสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับเศรษฐกิจฐานราก หากยังเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ได้รับความสนใจในระดับประเทศและถูกนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การหมุนเวียนทรัพยากรในกระบวนการผลิต และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Suwannarat et al., 2020)

ชุมชนบ้านโคกสวาย ตำบลท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชน ลำน้ำชีน้อย และวัตถุดิบท้องถิ่นที่อุดมสมบูรณ์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) อย่างไรก็ตาม การใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังคงมีข้อจำกัด ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดทักษะในการแปรรูปวัตถุดิบให้มีคุณภาพสูง ขาดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน และยังไม่มีช่องทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างเต็มศักยภาพ และไม่สามารถสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคงให้แก่ครัวเรือน (Department of Community Development, 2021)

ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชนจึงถูกมองว่าเป็นแนวทางที่สามารถยกระดับศักยภาพการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ งานวิจัยที่ผ่านมา เช่นของ Prasert et al. (2019) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ปลาหมึก น้ำพริกเห็ดป่า และแหนมเห็ดป่า เป็นตัวอย่างของการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งสามารถขยายตลาดและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาโมเดลการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านการบูรณาการองค์ความรู้ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการถอดบทเรียนที่สามารถต่อยอดได้ในระยะยาว โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน
2. การสร้างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสินค้าที่เกิดจากองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและเพิ่มโอกาสทางการตลาด (Porter, 2020) การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนหมายถึงกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดีขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งในด้านวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การบรรจุภัณฑ์ และการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

หนึ่งในแนวทางสำคัญของการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนคือการนำมาตรฐานสินค้า OTOP (One Tambon One Product) และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาใช้ ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามที่ภาครัฐกำหนด (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2021) นอกจากนี้ การใช้มาตรฐานสากล เช่น ISO 22000 สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร หรือ GMP (Good Manufacturing Practice) สำหรับกระบวนการผลิต ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถแข่งขันในตลาดระดับประเทศและนานาชาติได้ดียิ่งขึ้น (International Organization for Standardization [ISO], 2021)

นอกจากมาตรฐานด้านคุณภาพแล้ว การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์โดยการพัฒนาเอกลักษณ์ของสินค้า เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การใช้วัตถุดิบเฉพาะถิ่น และการเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (Storytelling Marketing) ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีจุดขายที่โดดเด่น (Kotler & Keller, 2019) นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เช่น การตลาดออนไลน์และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ยังช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้กว้างขึ้น

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนมีบทบาทสำคัญในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยผ่านโครงการอบรม การให้คำปรึกษาทางธุรกิจ และการสนับสนุนด้านเงินทุน (Department of Industrial Promotion, 2020) นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัย และผู้ประกอบการชุมชนยังช่วยให้สามารถพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์และปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ทันสมัยมากขึ้น

โดยสรุป การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าท้องถิ่น โดยอาศัยการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายตลาดได้อย่างยั่งยืน (World Bank, 2021)

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามผลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ระเบียบวิธีวิจัยในโครงการนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน โดยให้นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการดำเนินงาน การวิจัยลักษณะนี้เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์องค์ความรู้จากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการ เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางการสร้างอาชีพและการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในระดับชุมชน

1. กลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินโครงการวิจัยนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาตามความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและความพร้อมในการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้จริง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายหลักออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้:

1. นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม จำนวน 11 คน

วิธีการคัดเลือก นักศึกษากลุ่มนี้ได้รับการคัดเลือกจากรายวิชาภาคสนามหรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีความพร้อมทั้งด้านเวลา ความรู้เบื้องต้น และความสนใจในการทำงานกับชุมชนจริงกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และฝึกฝนกระบวนการพัฒนาสังคมในสถานการณ์จริง ผ่านการลงพื้นที่ การปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และการนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ โครงการนี้จึงถือเป็นการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับชุมชน (Community-based Practice) ที่จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะเชิงวิชาชีพ และเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นนักพัฒนาสังคมในอนาคต

2. ประชาชนในชุมชนบ้านโคกสวาย จำนวน 50 คน

วิธีการคัดเลือก ชาวบ้านกลุ่มนี้ถูกคัดเลือกจากหมู่บ้านเดียวภายในตำบลท่าสว่าง โดยใช้เกณฑ์ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ ความพร้อมในการมีส่วนร่วม และมีความเกี่ยวข้องกับทุนชุมชนหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เนื่องจากบ้านโคกสวายเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เห็ดป่า สมุนไพร และปลาในแม่น้ำชีน้อย รวมถึงมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงถ่ายทอดกันอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในกรอบ BCG Economy และตอบโจทย์วัตถุประสงค์การวิจัยทั้งในด้าน การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาองค์ความรู้ และการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน อีกทั้ง ชุมชนยังแสดงออกถึงความพร้อมในการร่วมมือและมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยเครื่องมือทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครอบคลุม ได้แก่:

แบบสำรวจ ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพร เห็ดป่า และวัตถุดิบพื้นบ้าน

แบบประเมินความพึงพอใจ ประเมินความคิดเห็นของชาวบ้านและนักศึกษาที่เข้าร่วมต่อกิจกรรมการฝึกอบรม การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview): ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน วิทยากร และกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ ประสพการณ์ และการรับรู้ต่อกระบวนการพัฒนา

แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation): บันทึกข้อมูลเชิงพฤติกรรม ระดับการมีส่วนร่วม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของโครงการ โดยใช้การสลับกันระหว่างการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลา 3 เดือน โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. ช่วงก่อนดำเนินโครงการ: สำรวจทุนชุมชนและความต้องการของชาวบ้าน
2. ช่วงระหว่างดำเนินกิจกรรม: เก็บข้อมูลจากการฝึกอบรม การสังเกตพฤติกรรม และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ
3. ช่วงหลังโครงการ: ประเมินความพึงพอใจและถอดบทเรียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล: การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นของกิจกรรม ดังนี้
กิจกรรมที่ 1: คลี่โครงการ ประสานและสร้างความเข้าใจกับชุมชน และสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่น ดำเนินการวันที่ 18-19 เมษายน 2567

กิจกรรมที่ 2: พัฒนาอาชีพจากทุนชุมชน ผ่านการเรียนรู้การผลิตสินค้าชุมชน เช่น ปลาสาม น้ำพริก เห็ดป่า และแหนมเห็ด ระหว่างวันที่ 22-26 เมษายน 2567

กิจกรรมที่ 3: การถอดบทเรียน พร้อมจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ แพลตฟอรมออนไลน์ และแสดงผลผลิตกัน ระหว่างวันที่ 29-30 เมษายน และ 1 พฤษภาคม 2567

ข้อมูลที่ได้จะถูกรวบรวมผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตโดยตรง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลของโครงการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่
การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณในงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จาก แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

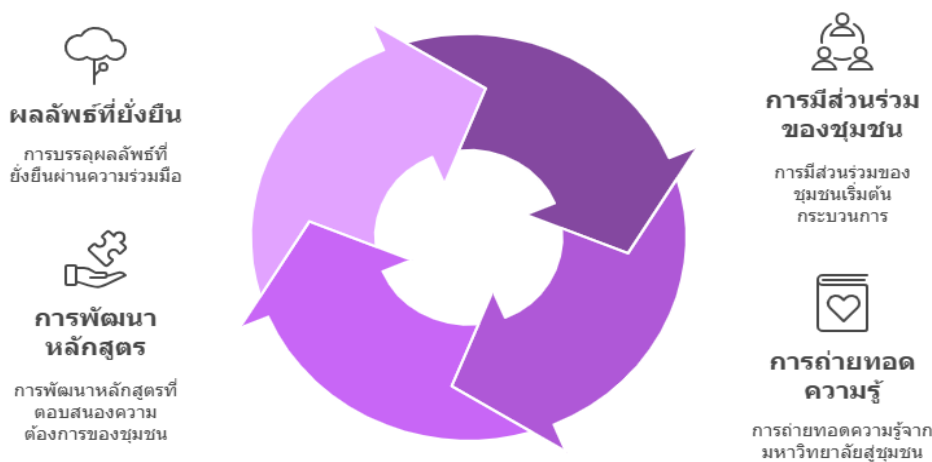

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

โครงการ ซึ่งประกอบด้วยระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การมีส่วนร่วม การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ค่าร้อยละ (%): แสดงสัดส่วนของผู้ตอบในแต่ละระดับความพึงพอใจ เช่น พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย เพื่อดูแนวโน้มภาพรวม

วิเคราะห์เชิงคุณภาพ: วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และการสังเกต โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับผลลัพธ์ของโครงการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ การสร้างอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน พบว่า การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์นี้เน้นการพัฒนา “กลไกการเรียนรู้ร่วม” ระหว่างภาคีวิชาการกับชุมชน โดยใช้กระบวนการที่เรียกว่า Social Lab ซึ่งเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักศึกษา และชาวบ้านร่วมกัน “ทดลอง เรียนรู้ แก้ปัญหา” ผ่านกิจกรรมภาคปฏิบัติจริง การฝึกอบรมที่จัดขึ้นไม่เพียงถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการด้านเทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร (เช่น การควบคุมอุณหภูมิ การยืดอายุผลิตภัณฑ์) แต่ยังดึงเอาภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การหมักปลา การใช้เครื่องเทศพื้นบ้าน มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ได้แก่ การที่ชาวบ้านได้รับความรู้ใหม่ที่สามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์จริงได้ โดยการประเมินความพึงพอใจพบว่า ร้อยละ 85 ของผู้เข้าร่วมรู้สึกว่าได้ตนเองสามารถใช้ทักษะที่ได้รับในชีวิตจริง ซึ่งสะท้อนถึง ความสำเร็จในการเปลี่ยน “องค์

ความรู้ทางวิชาการ” ให้กลายเป็น “เครื่องมือสร้างคุณค่า” ให้กับชุมชน ที่สามารถใช้งานได้จริงและต่อเนื่องในระยะยาว

การสร้างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านโคกสวายให้มีรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเริ่มจาก การสำรวจฐานทุนวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการหาและแปรรูปวัตถุดิบในพื้นที่ เช่น เห็ดป่า สมุนไพรพื้นถิ่น และเทคนิคการถนอมอาหาร จากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการ “ถอดบทเรียน” (Lesson Learned) เพื่อจัดระเบียบองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วม

ผลจากการดำเนินกิจกรรมนี้ก่อให้เกิด “แหล่งเรียนรู้ชุมชน” (Community Learning Hub) ซึ่งไม่ใช่เพียงพื้นที่ทางกายภาพ แต่คือพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ โดยมีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดทักษะการแปรรูปอย่างต่อเนื่อง จุดเด่นของผลการดำเนินงานในข้อนี้คือการที่ผู้นำท้องถิ่นและเยาวชนให้ความร่วมมืออย่างสูง สะท้อนถึงการปลูกฝังแนวคิดการพึ่งพาตนเองผ่านการเรียนรู้ในชุมชนอย่างแท้จริง

การพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการฝึกอบรมชุมชนให้สามารถแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นโดยใช้ความรู้ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาและวิทยาศาสตร์อาหาร ผลิตภัณฑ์ที่ได้ เช่น ปลาต้ม น้ำพริกเห็ดป่า และแหนมเห็ดป่า สามารถผลิตได้จริง มีคุณภาพตามมาตรฐาน และมีเอกลักษณ์เฉพาะตามบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการ สร้างแบรนด์สินค้า โดยใช้ชื่อภาษาท้องถิ่น สีสันและลวดลายที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมเข้ากับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่เพียงเพิ่มมูลค่าให้สินค้า แต่ยังทำให้สินค้ามีความพร้อมสำหรับการจำหน่ายในตลาดระดับท้องถิ่นและภูมิภาค อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา แผนธุรกิจชุมชน (Community Business Plan) ที่ต่อยอดไปสู่การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการเชื่อมโยงกับภาคีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น พัฒนาชุมชน และเกษตรอำเภอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ความยั่งยืนของระบบการผลิตและตลาด”

โครงการวิจัยนี้ไม่เพียงประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้หรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ แต่ยังสร้าง “ระบบนิเวศการเรียนรู้” ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ วิถีชีวิต และตลาดเข้าไว้ด้วยกันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป (Conclusion)

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวาย ตำบลท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ และประสบผลสำเร็จในเชิงรูปธรรมทั้งด้านองค์ความรู้ การมีส่วนร่วม และผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการบูรณาการระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนผ่านกระบวนการ “Social Lab” ซึ่งเป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันของนักวิชาการ นักศึกษา และสมาชิกในชุมชน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีพลัง ชาวบ้าน

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167–182. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2025.33>

สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้จริง โดยร้อยละ 85 ของผู้เข้าร่วมระบุว่าพึงพอใจและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ดังกล่าวในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ การสร้างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังถือเป็นอีกหนึ่งความสำเร็จที่สำคัญ ชุมชนสามารถรวบรวม จัดระเบียบ และถ่ายทอดองค์ความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ได้อย่างมีระบบ ส่งผลให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีชีวิตและสามารถเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่น เยาวชน และเครือข่ายภาคีในพื้นที่ ส่วนในด้านการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์และคุณภาพได้อย่างน้อย 3 ชนิด ได้แก่ ปลาสามน้ำพริกเห็ดป่า และแหนมเห็ดป่า พร้อมทั้งมีการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสามารถเข้าสู่ตลาดในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคได้อย่างมีศักยภาพ อีกทั้งยังเริ่มต้นพัฒนาแผนธุรกิจชุมชน ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสร้างระบบตลาดที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า “องค์ความรู้” เมื่อผสมผสานกับ “บริบทชุมชน” ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จะนำไปสู่การสร้าง “ระบบนิเวศการเรียนรู้” ที่สามารถเสริมพลังให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบที่สามารถถอดบทเรียนไปใช้กับชุมชนอื่นได้ในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวาย แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวคิด BCG Economy หรือเศรษฐกิจชีวภาพ หมุนเวียน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจุดเด่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) โดยการแปรรูปวัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ปลา เห็ดป่า และสมุนไพร ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างรายได้แก่ชาวบ้าน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนที่เน้นความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมพื้นถิ่น

การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ชุมชน ยังมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ในตลาดมากขึ้น ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอของ Porter (1990) ที่ระบุว่า “อัตลักษณ์และเรื่องราวของสินค้า” เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สินค้าชุมชนสามารถยกระดับเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม (Cultural Product) ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ทั้งยังช่วยให้ผู้บริโภคจดจำและมีความภักดีต่อแบรนด์ท้องถิ่นมากขึ้น

อีกประเด็นสำคัญคือการมีส่วนร่วมของชาวบ้านผ่านกระบวนการ Social Lab ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความยั่งยืนของโครงการเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) และความเข้มแข็งของทุนทางสังคม (Social Capital) ในชุมชนอีกด้วย (Wenger, McDermott, & Snyder, 2002)

Citation : Thaochalee, K., Silanen, S., Puington, P., & Ngamchalad, W. (2025). Social Development Through Upgrading

Products of Ban Khok Sawai Community With Innovation and Technology Based on the BCG Economic Concept. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2025.33>

การถอดบทเรียนและการจัดทำคู่มือแปรรูปผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งสามารถใช้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Nonaka และ Takeuchi (1995) เรื่อง "การสร้างความรู้แบบองค์รวม" (Knowledge Creation) ที่เน้นการถ่ายทอดจากประสบการณ์จริงในบริบทชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินโครงการภายใต้กรอบแนวคิด BCG Economy ผสมผสานกับการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง จึงเป็นแนวทางที่ควรได้รับการต่อยอดและสนับสนุนในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีทุนชุมชนคล้ายคลึงกัน

องค์ความรู้ใหม่

ตารางที่ 2 ข้อค้นพบใหม่และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้

ข้อค้นพบใหม่	รายละเอียด	ผลกระทบ	การเชื่อมโยงกับโมเดล BCG
การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน	การแปรรูปวัตถุดิบจากทรัพยากรในท้องถิ่น (สมุนไพร เห็ดป่า ปลา) เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ปลาหมัก น้ำพริกเห็ดป่า แหนมเห็ด	เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ ลดการสูญเสียทรัพยากร	เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)
การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	การจัดทำคู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสร้างแหล่งเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่	สืบทอดภูมิปัญญา สร้างความยั่งยืน เพิ่มศักยภาพชุมชน	เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)
การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์	ออกแบบบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาตราสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้บริโภค	เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ขยายตลาด	เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167–182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

1. ข้อค้นพบใหม่:

1. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่เพียงเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบ แต่ยังช่วยลดการสูญเสียทรัพยากรและสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน
2. การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ชาวบ้านรุ่นใหม่
3. การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นช่วยเสริมความสามารถในการแข่งขันในตลาด

2. ข้อเสนอแนะ:

1. ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อขยายโอกาสในการจำหน่าย
2. ส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
3. ควรเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจขนาดย่อม (SME) เพื่อเสริมทักษะการจัดการให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร

นวัตกรรมยั่งยืนเพื่อพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจหมุนเวียน

เศรษฐกิจ หมุนเวียน

มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดของเสียผ่านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากของเหลือทิ้ง

การคิดเชิง ออกแบบ

ใช้กระบวนการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน

โมเดลธุรกิจ

จัดให้มีกรอบงานที่ยั่งยืนสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วม ของชุมชน

เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม

การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม

เชื่อมโยงนวัตกรรมและเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 นวัตกรรมยั่งยืนเพื่อพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจหมุนเวียน

Citation : Thaochalee, K., Silanen, S., Puington, P., & Ngamchalad, W. (2025). Social Development Through Upgrading Products of Ban Khok Sawai Community With Innovation and Technology Based on the BCG Economic Concept. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมเพื่อชุมชน

การส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และ BCG Economy ควบคู่กับเครื่องมือออกแบบทางธุรกิจ เช่น Design Thinking, Business Model Canvas (BMC) และ Lean Canvas Model เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ โดยงานวิจัยสำคัญที่สะท้อนแนวทางนี้ ได้แก่:

1. นวัตกรรมจากการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน พรพจน์ ศรีตัน (2564) ได้แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่าง Design Thinking + BMC กับเศรษฐกิจหมุนเวียนในกรณีของผลิตภัณฑ์ปลาบูดู ผลงานนี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และการเพิ่มมูลค่าผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีศักยภาพทางตลาดได้ พร้อมกับลดของเสียจากกระบวนการผลิต ถือเป็นต้นแบบของนวัตกรรมที่สอดคล้องกับ แนวคิด Circular Economy เชิงปฏิบัติ

2. การสร้างนวัตกรรมชุมชนผ่านการฝึกปฏิบัติและออกแบบโมเดล จิตาภา สุวรรณฤกษ์ (2567) เน้นการสร้างศักยภาพนวัตกรรมชุมชนผ่านโครงการ U2T โดยใช้ BCG Model ร่วมกับ Lean Canvas ผลการศึกษานี้สะท้อนว่า การวางโครงสร้างความคิดทางธุรกิจให้กับชุมชนสามารถสร้าง ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ได้อย่างมีพลัง และช่วยยกระดับเศรษฐกิจเชิงพื้นที่โดยไม่ทำลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น

3. การพัฒนานวัตกรรมจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ชญาดา เข้มเพชร และวิรัช วทัญญู (2566) ศึกษากระบวนการสร้างนวัตกรรมจากปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่ 90 แห่งทั่วประเทศ พบว่า ความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรมชุมชน เกิดจาก (1) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (2) ผู้นำท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และ (3) การเรียนรู้จากการลงมือทำจริง (Learning by Doing) บทเรียนนี้เน้นว่า การมีโครงสร้างสนับสนุนที่เหมาะสมและความต่อเนื่องของการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญ

4. นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานอัตลักษณ์ พิชราภรณ์ จันทร์หาญ (2565) ยกกรณี “บ้านจิว” เป็นตัวอย่างของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐาน ผสานกับแนวทางสุขอนามัยและการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ชี้ให้เห็นว่า นวัตกรรมทางการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำเป็นต้องออกแบบร่วมกับคนในพื้นที่ และใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

5. นวัตกรรมจากของเสียสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ สุทิน อ่อนอุบล (2567) ศึกษากรณีของ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด ในกาญจนบุรี ที่สามารถนำของเสียจากฟาร์ม เช่น มูลจิ้งหรีด มาแปรรูปเป็นปุ๋ยและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงลดต้นทุน แต่ยังเพิ่มรายได้ บทเรียนนี้แสดงให้เห็นว่า Circular Economy ไม่ใช่แค่แนวคิด แต่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ในระดับฐานรากเมื่อชุมชนมีความรู้และเครื่องมือที่เหมาะสม

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรีณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167-182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสังเคราะห์งานวิจัย

1. สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมชุมชนโดยใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG อย่างเป็นระบบ โดยควรมี “แผนพัฒนาเชิงพื้นที่” ที่ใช้โมเดลธุรกิจร่วมกับภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา
2. สร้างกลไกบ่มเพาะนวัตกรรมชุมชน ผ่านความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ และวิสาหกิจชุมชน โดยใช้พื้นที่เรียนรู้จริง เช่น Social Lab หรือ U2T เป็นฐาน
3. ผลักดันการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในระดับชุมชน ด้วยการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสีเขียว การหมุนเวียนทรัพยากร และการใช้ประโยชน์จากของเหลือทิ้ง
4. บูรณาการนวัตกรรมการท่องเที่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมและสร้างรายได้หมุนเวียนภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางต่อยอด

จากการสังเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและผลการดำเนินโครงการ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรมชุมชน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง (2) การประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน และ (3) การพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ด้วยเหตุนี้ จึงเสนอแนวทางเชิงนโยบายดังต่อไปนี้:

1. สนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่: หน่วยงานภาครัฐควรออกแบบนโยบายที่เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถทดลอง พัฒนา และเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย โดยไม่จำกัดเพียงรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณ แต่ควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่สามารถพัฒนาได้จากฐานทุนของชุมชนเอง
2. บูรณาการนโยบายด้านการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น: ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีบทบาทเชิงรุกในฐานะ “พี่เลี้ยงวิชาการ” ที่สนับสนุนกระบวนการพัฒนานวัตกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้พื้นที่ชุมชนเป็นห้องเรียนจริงที่ทั้งนักศึกษาและชาวบ้านสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้
3. ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับฐานราก: ควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาแบรนด์ท้องถิ่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการขยายตลาดผ่านช่องทางใหม่ ๆ โดยเฉพาะ ตลาดออนไลน์ และการตลาดแบบชุมชนสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ชุมชนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ขยายผลการพัฒนาไปยังชุมชนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน ชุมชนที่มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นควรได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนตามแนวทางที่ประสบความสำเร็จในบ้านโคกสวาย โดยปรับกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างความยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับตำบลหรืออำเภอ
2. พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการตลาดและการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนควรถูกพัฒนาให้สามารถเข้าสู่ตลาดดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งจัดทำระบบ e-learning หรือฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้ชุมชนสามารถเรียนรู้การแปรรูปสินค้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และกลยุทธ์การตลาดได้ด้วยตนเอง
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษา การพัฒนาอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน วิชากิจชุมชน และสถาบันการศึกษา โดยควรจัดตั้ง เครือข่ายพัฒนาชุมชนเชิงวิชาการ ที่เน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ การวิจัยร่วม และการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงระบบ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนอย่างยั่งยืน

การขยายความคิดริเริ่มการพัฒนาชุมชน

ภาพที่ 3 การขยายความคิดริเริ่มการพัฒนาชุมชน

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(3), 167–182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

จากผลการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าการพัฒนาองค์ความรู้และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกทั้งด้านเศรษฐกิจและการเรียนรู้ในระดับชุมชน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงขอเสนอแนะแนวทางการศึกษาต่อยอดในอนาคต ดังนี้:

ศึกษากลยุทธ์การตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการวางกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) และช่องทางการจำหน่ายที่เหมาะสมทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค โดยเน้นการสร้างแบรนด์ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชุมชน อันจะนำไปสู่การ ขยายตลาด และ เพิ่มมูลค่า ให้กับผลิตภัณฑ์ในระยะยาว

ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

ควรมีการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ที่สามารถเก็บข้อมูลเชิงเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว เช่น รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน การขยายตัวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือระดับความเข้มแข็งของเครือข่ายการผลิตและการตลาดในพื้นที่ เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบที่ยั่งยืน จากกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้น และใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบายต่อไป

ศึกษาการพัฒนาวัฒนธรรมสีเขียวเพิ่มเติม

เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ควรศึกษาและพัฒนาวัฒนธรรมที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดของเสียจากกระบวนการผลิต และส่งเสริมการหมุนเวียนของวัสดุ (Circular Economy) ตัวอย่างเช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ การนำของเหลือจากการแปรรูปมาใช้ใหม่ หรือการพัฒนากระบวนการผลิตที่ใช้พลังงานสะอาด ทั้งนี้เพื่อสร้าง “เศรษฐกิจสีเขียว” ที่ไม่เพียงยกระดับผลิตภัณฑ์ แต่ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิตาภา สุวรรณฤกษ์. (2567). การพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมชุมชนผ่านนวัตกรรมอัตลักษณ์ท้องถิ่น. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 6(1), 53-55.
- ชนูดา เข้มเพชร, และ วิรัช วาญญู. (2566). การยกระดับนวัตกรรมชุมชนและพัฒนาชุมชนต้นแบบ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(5), 347-349.
- พรพจน์ ศรีตัน. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการนวัตกรรมทางสังคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรภรณ์ จันทราภา, กานต์มณี ไวยครุฑ, และ ปรัชญพัชร วันอุทา. (2565). การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(2), 19-20.

- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2021). มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานสถิติประชากรและเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG*. กรุงเทพฯ: สศช.
- สุทิน อ่อนอุบล. (2567). นวัตกรรมทางสังคมสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์. *วารสารพิกุล*, 22(2), 40-43.
- Department of Community Development. (2021). *Community Development Report*. Bangkok: Ministry of Interior.
- Department of Industrial Promotion. (2020). Enhancing community product standards for sustainable development. Ministry of Industry.
- International Organization for Standardization. (2021). ISO 22000: Food safety management systems – Requirements. ISO.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2019). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.
- Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
- Porter, M. E. (2020). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press.
- Prasert, K., Wongsuwan, T., & Sooksai, P. (2019). *Innovation in Community Product Development: A Case Study of Local Agricultural Products in Northeastern Thailand*. *Journal of Sustainable Development*, 12(3), 45-60.
- Suwanarat, N., Chankong, P., & Lertpong, J. (2020). *Bio-Circular-Green Economy: A Pathway to Sustainability in Thailand*. *Asian Journal of Sustainable Economics*, 15(1), 22-38.
- Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. M. (2002). *Cultivating Communities of Practice: A Guide to Managing Knowledge*. Boston: Harvard Business School Press.
- World Bank. (2021). *Small and medium enterprises and economic development*. World Bank Publications. *แนวคิดการบูรณาการองค์ความรู้ (Knowledge Integration)*

Citation : กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลานेर, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และ วิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 3(3), 167–182. <https://doi.org/10.14456/jasru.2025.33>